

СПАДКОЄМНІСТЬ ТРАДИЦІЙ У РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНИ

В сучасному архітектурному процесі виділено два основні напрями: перший – це глобалістський напрям, який стирає характерні ознаки між культурами; другий – сучасні течії, наприклад, модернізовані історичні стилі, які намагаються зберегти хоча б деякі ознаки єдності з традицією.

Дилема остаточного вибору між національним та інтернаціональним в архітектурі давно перетворилась на проблему, яка турбує не тільки архітекторів, а й мистецтвознавців, культурологів, філософів, соціологів та інших фахівців. Як свідчить історичний досвід, національна культура завжди була пов'язана із процесами становлення нації, її формування, вироблення образної мови знакових символів, які в повній мірі виражають ідею національної самобутності. Цей процес періодично відбувається в житті суспільства – з'являється плеяда національно спрямованих діячів культури та мистецтва, а через твори мистецтва й архітектури відбувається матеріальне втілення віртуальних ідей цього суспільства.

Проблема протистояння традиції та новаторства, як найбільш загальних принципів реалізації спадкоємності в архітектурі, безпосередньо пов'язана з формуванням естетичних категорій, адже кожна епоха формує свій набір естетичних ознак об'єктів архітектури. Варто звернути увагу, що в ряді стилів ці ознаки не є носіями національної своєрідності (наприклад, класицизм, ампір), а в ряді випадків вони якраз і формують національну ідею серед широкого загалу (північний національний романтизм в країнах Балтії та Скандинавії, закопанський стиль в Польщі, український архітектурний модерн (український національний романтизм) в Україні).

Архітектура є матеріальним відображенням життя суспільства та водночас є засобом впливу на його формування. Створюючи об'єкт архітектури, з визначеним художнім образом, архітектор створює особливу естетичну реальність і впливає на «споживача», таким чином беручи участь у формуванні особистості. Тому, особливу увагу слід приділяти відповідальному створенню архітектурного середовища.

Українська народна архітектура є втіленням самобутності нашого народу, який за своїм соціотипом відносяться до етико-сенсорних інтровертів, що характеризує народ як консервативний, схильний до більш частого наслідування сформованих традицій. Тобто, українська архітектура повинна базуватись на історичному досвіді минулих поколінь. Проте, кожна нова формація різко змінює вектор напряму розвитку українського суспільства, змінюючи його пріоритети та орієнтири, що в свою чергу призводить до конфлікту між закладеним типом ментальності та лінією поведінки. Вирішити проблему можна тільки за умови

комплексного підходу, в тому числі, через спробу зняти напруженість в суспільстві шляхом впровадження архітектури на національних засадах в сучасне будівництво.

Визначено, що спадкоємність традицій в українському національному романтизмі кінця XIX-початку XX століття (українському архітектурному модерні – за В.В.Чепеликом) розвинулась по двох основних напрямках: похідні від багатовікових традицій української народної та дерев'яної церковної архітектури та похідні від унікальних самобутніх традицій українського козацького бароко. Зазначено, що відсутнє буквально копіювання, що пояснюється зміною функції новозбудованих об'єктів у порівнянні з першозразками. Перенесення традиційних засобів, прийомів і навичок, вироблених попередніми поколіннями, з культових на громадські, житлові, промислові й інженерні будівлі, призвело до наслідування передусім зовнішнього образу без певної прив'язки до етнографічного регіону.

Спадкоємність традицій на рівні побудови композиції, обрису силуету, основних елементів фасадів простежується від дерев'яних церков через відповідну модернізацію та творче переосмислення форм в українському національному романтизмі, далі ідеї українського національного романтизму творчо переосмислюються в проектних пропозиціях і нарешті на основі синтезу традиції і новаторства формується сучасна українська архітектура на національному підґрунті.

Простежено спадкоємний зв'язок між об'єктами української народної архітектури, українського національного романтизму та сучасною архітектурою України та доведено, що подальше дослідження об'єктів українського національного романтизму, як вдалих прикладів модернізації традицій, відкриває можливості для майбутнього. Тут виникає феномен, надзвичайно корисний для архітекторів в плані практичного досвіду: в разі потреби характерні ознаки однієї споруди можуть бути успішно трансформовані в іншій споруді, навіть якщо вони їй неприємні. На прикладі співставлення об'єктів української дерев'яної церковної архітектури та українського національного романтизму якраз і можна простежити, як відбувається трансформація подібних форм і елементів за умови зміни ситуації, умов життя, матеріалів і конструкцій, функціонального призначення споруди. При такій трансформації новостворена будівля набуває характерних узагальнених рис одразу кількох народностильових об'єктів.